

XII.

ZAGROŻENIA
ZAWODOWE
W UJĘCIU
STATYSTYCZNYM

PIIP

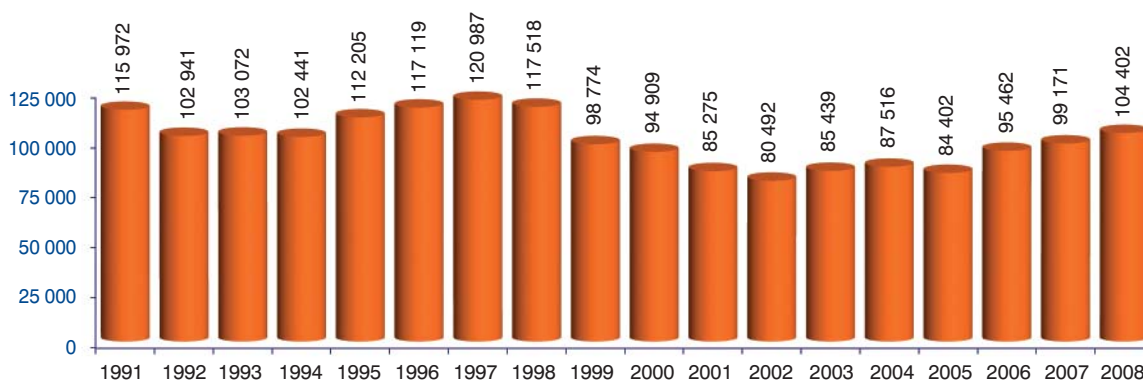
1. Wypadki przy pracy

Dane Głównego Urzędu Statystycznego o wypadkach przy pracy^a obejmują osoby poszkodowane w wyniku tych zdarzeń pracujące w całej gospodarce narodowej, poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Jak wynika z opublikowanych informacji wstępnych za rok 2008^b, nastąpił wzrost ogólnej liczby osób poszkodowanych z 99 171 w 2007 r. do 104 402

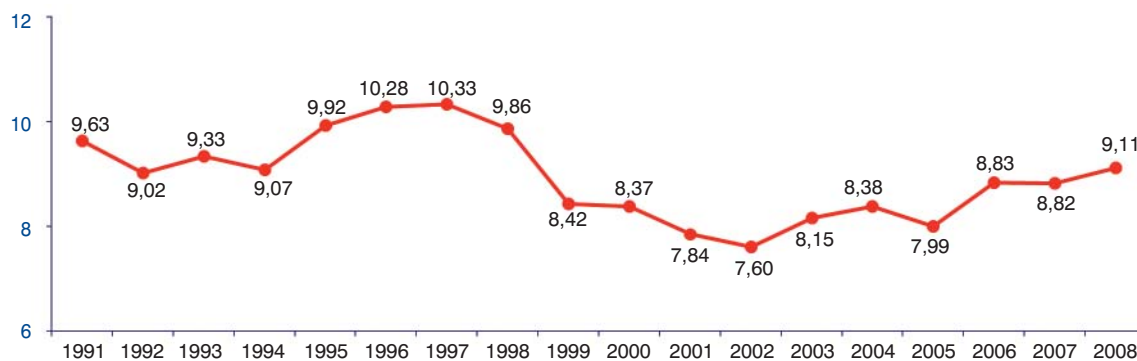
w 2008 r. Było to o 5 231, tj. o 5,3% osób poszkodowanych więcej niż w roku poprzednim. Porównywalny wzrost (tj. o 5,4%) liczby osób poszkodowanych odnotowano w odniesieniu do wypadków lekkich. **W wypadkach śmiertelnych liczba ofiar wzrosła z 479 w 2007 r. do 523 w 2008 r.**, tj. o 9,2%. Natomiast **liczba osób z ciężkimi obrażeniami ciała spadła o 73 (2007 r. – 975 osób; 2008 r. – 902 osoby)**, tj. o 7,5%.

Wykres 68. Poszkodowani w wypadkach przy pracy



Źródło: dane GUS.

Wykres 69. Poszkodowani w wypadkach ogółem (wskaźnik na 1 000 pracujących)



Źródło: dane GUS.

Wzrost liczby osób poszkodowanych odnotowano w 12 **sekcjach gospodarki**^c; największy wystąpił w sekcjach: handel i naprawy; budownictwo; działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała; pośrednictwo finansowe oraz rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo. Wzrost wypadkowości odnotowany w wymienionych sekcjach dotyczył liczby poszkodowanych w wypadkach lekkich i liczby ofiar śmiertelnych.

W sekcjach: **budownictwo** oraz **transport, gospodarka magazynowa i łączność** odnotowano największy wzrost liczby wypadków śmiertelnych (odpowiednio: z 92 do 122 ofiar, tj. o 32,6% oraz z 61 do 80, tj. o 31,1%). Równocześnie, wśród pracu-

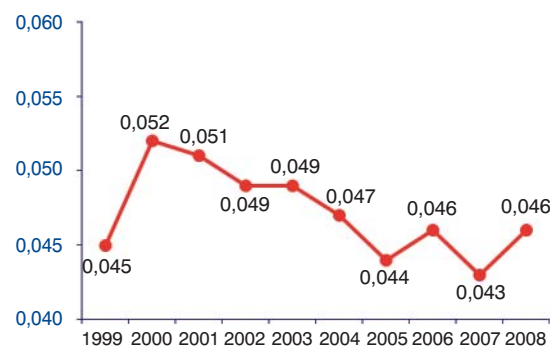
^a badaniem statystycznym objęte są wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy. Dane o wypadkach przy pracy uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW) – Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz.U. z dnia 29 stycznia 2009 r. Nr 14, poz. 80). Wypadkami traktowanymi na równi z wypadkami przy pracy są wypadki w czasie trwania podróży służbowej; w związku z odbywaniem szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony albo w związku z przynależnością do obowiązkowej lub ochotniczej straży pożarnej działającej w zakładzie pracy lub przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające w zakładzie pracy organizacje, np. związkowe.

^b wypadki przy pracy zgłoszone w danym roku.
^c klasyfikacja wypadków wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

jących na budowach przy wznoszeniu kompletnych budynków i budowli lub ich części, nastąpił spadek liczby osób z ciężkimi obrażeniami ciała (z 206 do 164 osób, tj. o 20,4%). Z kolei w transporcie liczba osób poszkodowanych z ciężkimi obrażeniami ciała znacznie wzrosła (o 52,3%). Wzrost wystąpił głównie

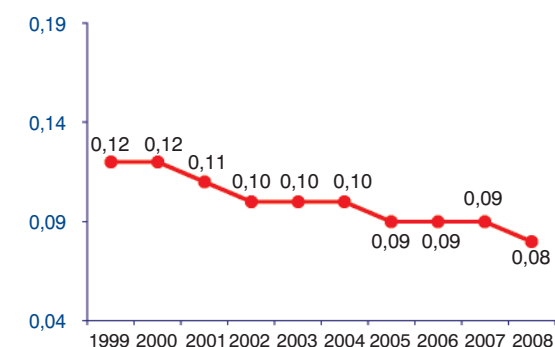
w transporcie drogowym towarów przy przewozach przesyłek pocztowych oraz przewozach pozostałych towarów pojazdami uniwersalnymi. Na podkreślenie zasługuje ponadto fakt, że w sekcji **przetwórstwo przemysłowe** odnotowano największy spadek liczby wypadków śmiertelnych (ze 122 do 107, tj. o 12,3%).

Wykres 70. Poszkodowani w wypadkach śmiertelnych (wskaźnik na 1 000 pracujących)



Źródło: dane GUS.

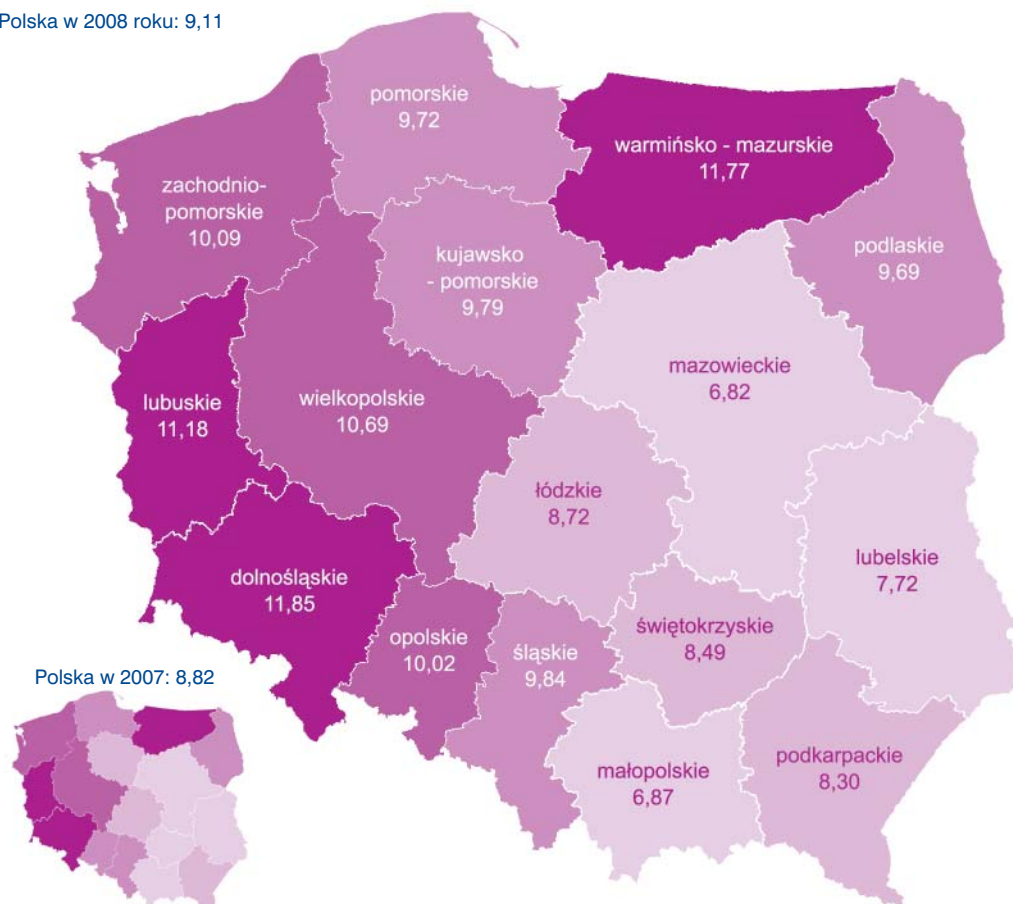
Wykres 71. Poszkodowani w wypadkach ciężkich (wskaźnik na 1 000 pracujących)



Źródło: dane GUS.

Mapa 6. Poszkodowani w wypadkach ogółem wg województw (wskaźnik częstości wypadków na 1 000 pracujących)

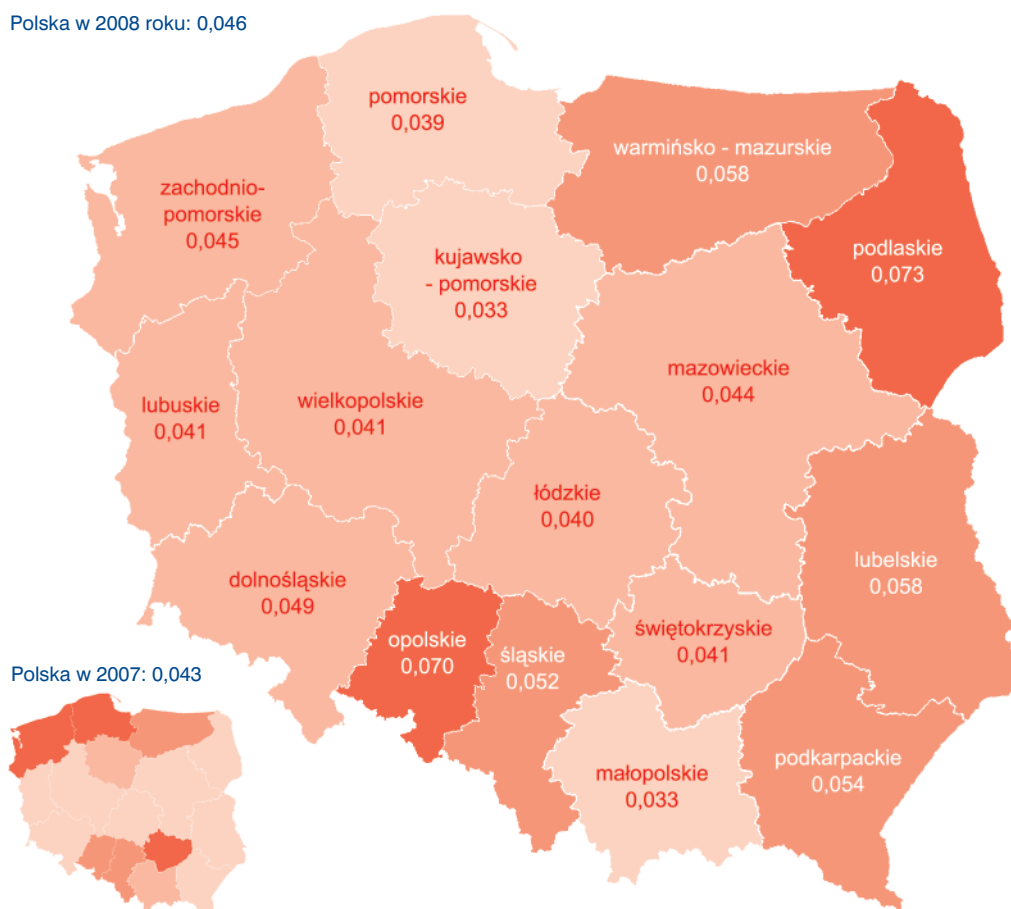
Polska w 2008 roku: 9,11



Źródło: dane GUS.

Mapa 7. Poszkodowani w wypadkach śmiertelnych wg województw
(wskaźnik częstości wypadków na 1 000 pracujących)

Polska w 2008 roku: 0,046



Źródło: dane GUS.

Niepokojące zmiany w liczbie poszkodowanych w wypadkach lekkich dotyczyły w szczególności następujących sekcji gospodarki:

- handel i naprawy, gdzie liczba osób poszkodowanych wzrosła o 1 445, tj. z 10 340 do 11 785, czyli o 14%;
- budownictwo – wzrost o 1 054, tj. z 8 597 do 9 651, czyli o 12%.

Wskaźnik wypadkowości^d wzrósł z poziomu 8,82 w 2007 r. do 9,11 w 2008 r. Nadal największa wypadkowość występowała w sekcjach: górnictwo – 17,88 (w 2007 r. – 17,54), przetwórstwo przemysłowe – 15,63 (w 2007 r. – 15,23), rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo – 13,86 (w 2007 r. – 12,59), budownictwo – 13,09 (w 2007 r. – 12,09) oraz ochrona zdrowia i pomoc społeczna – 10,45 (w 2007 r. – 10,73).

Rok 2008 przyniósł wzrost liczby osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych, ciężkich oraz lekkich w dwóch województwach – lubuskim oraz opolskim. Spadek liczby ofiar śmiertelnych odnotowały województwa: pomorskie, małopolskie, święto-

krzyskie, zachodnio-pomorskie, kujawsko-pomorskie oraz śląskie.

Zmiany wskaźnika częstości wypadków śmiertelnych w wybranych województwach kształtowały się następująco:

- podkarpackie – wzrost ww. wskaźnika o 116% (o 15 osób wzrosła liczba ofiar śmiertelnych w porównaniu z rokiem 2007),
- podlaskie – wzrost wskaźnika o 97,3% (tj. o 10 osób),
- lubelskie – wzrost wskaźnika o 70,6% (tj. o 12 osób),
- mazowieckie – wzrost wskaźnika o 37,5% (tj. o 24 osoby),
- opolskie – wzrost wskaźnika o 32,1% (tj. o 5 osób),
- dolnośląskie – wzrost wskaźnika o 28,9% (tj. o 11 osób),
- pomorskie – spadek wskaźnika o 38,1% (tj. o 15 osób).

^d liczba osób poszkodowanych w wypadkach przypadających na 1 000 pracujących.

Dane statystyczne dot. wypadków przy pracy wg sekcji gospodarki narodowej oraz województw zawarte są w załącznikach 5A i 5B.

2. Choroby zawodowe

W 2008 r., według danych Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, odnotowano w Polsce **3 546 przypadków chorób zawodowych**, tj. o 261 (7,9%) więcej niż w roku 2007.

Współczynnik zachorowalności na choroby zawodowe (liczba chorób zawodowych na 100 tys. zatrudnionych) wzrósł nieznacznie i wyniósł 34,7 (w 2007 r. – 33,5).

W badanym okresie – w porównaniu do roku 2007 – nastąpił **spadek zachorowań** na choroby skóry – o 22 przypadki (tj. 14,9%); nowotwory złośliwe – o 15 przypadków (tj. 15%); zachorowań polegających na ubytku słuchu – o 12 przypadków (tj. 4,8%) oraz schorzeń związanych z zespołem wibracyjnym – o 10 przypadków (tj. 10,6%). Duży spadek procentowy dotyczył zachorowań na przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli – o 52,2% (tj. o 12 przypadków mniej w porównaniu z 2007 r.) oraz zapadalności związanej z zatruciami ostrymi albo przewlekłymi lub ich następstwami – o 23,5% (tj. o 8 przypadków mniej niż w 2007 r.).

Natomiast **największy wzrost zachorowań** stwierdzono w odniesieniu do chorób zakaźnych

lub pasożytniczych albo ich następstw – o 285 przypadków (tj. 42,5%); przewlekłych chorób układu ruchu – o 22 przypadki (tj. 22,4%); zewnątrzopodowego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych – o 10 (tj. 200%); astmy oskrzelowej – o 10 przypadków (tj. 12,7%); przewlekłych chorób narządu głosu – o 9 (tj. 1,1%); chorób opłucnej i osierdzia wywołanych pyłem azbestu – o 8 (tj. 25%) oraz chorób układu wzrokowego – o 6 przypadków (tj. 60%).

Spśród sekcji i działów gospodarki narodowej, najwyższą zapadalność na choroby zawodowe odnotowano w **leśnictwie**, włączając działalność usługową – 1 250,1 (w 2007 r. – 787,6); **górnictwie** – 340,6 (336,6), w tym: górnictwie węgla kamiennego i brunatnego (lignitu); wydobywaniu torfu – 416,3 (404,1), a także w **produkcji metali** – 162,6 (166,2) oraz **rolnictwie i łowiectwie**, włączając działalność usługową – 197,7 (144,8).

Wśród dominujących obecnie chorób zawodowych należy wymienić: choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa (występujące głównie wśród **pracowników ochrony zdrowia, rolników i leśników**), przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym (dotyczą one w zdecydowanej większości **nauczycieli**) oraz pylice płuc (głównie pylice **górników** kopalń węgla i pylice azbestowe).

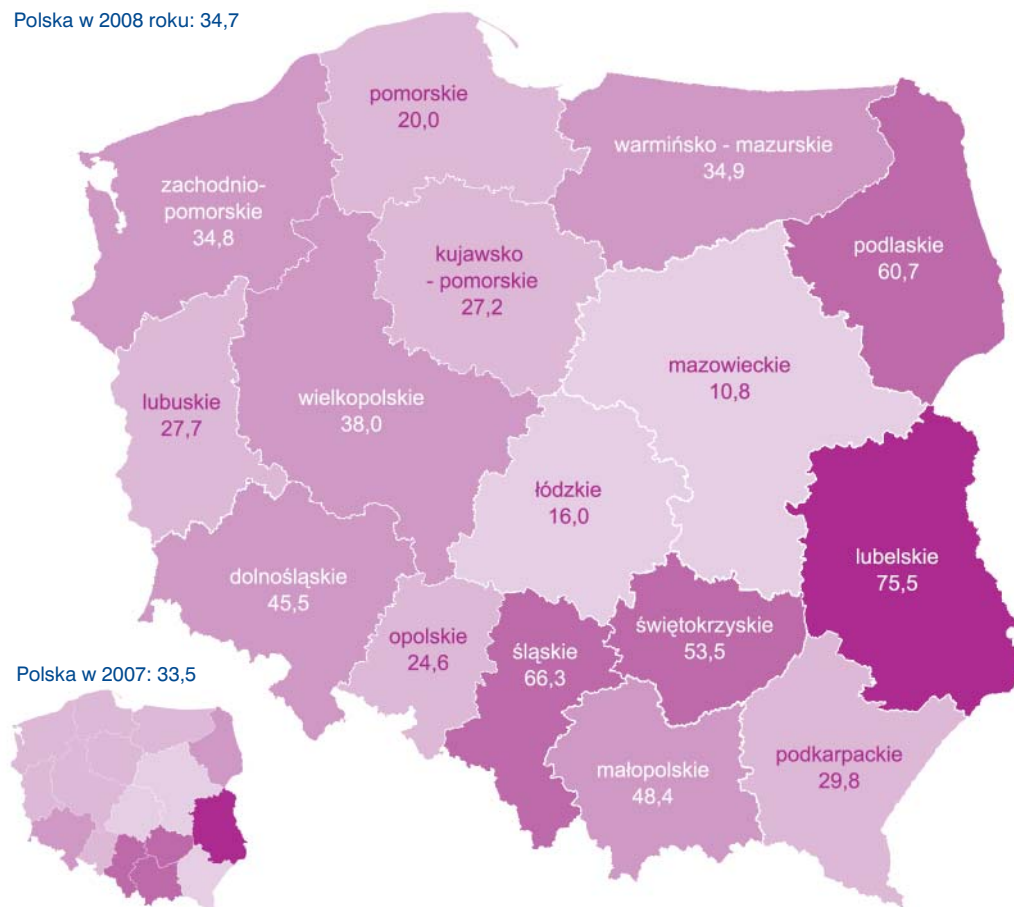
Wykres 72. Choroby zawodowe (współczynnik zapadalności na 100 tys. zatrudnionych)



Źródło: dane IMP w Łodzi.

Mapa 8. Choroby zawodowe (współczynnik zapadalności na 100 tys. zatrudnionych)

Polska w 2008 roku: 34,7



Źródło: dane GUS.

Struktura najczęściej występujących chorób zawodowych w wybranych sekcjach i działach gospodarki narodowej w 2008 r.

Wyszczególnienie (sekcja, dział)	Pylice płuc	Trwały ubytek słuchu	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Zespół wibracyjny	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane wysiłkiem głosowym
rolnictwo, łowiectwo, włączając działalność usługową	0,9%	1,4%	69,4%	0,0%	0,0%
leśnictwo, włączając działalność usługową	0,0%	0,4%	96,6%	2,9%	0,0%
górnictwo	76,4%	12,3%	0,2%	5,6%	0,0%
w tym: górnictwo węgla kamiennego i brunatnego (lignitu); wydobywanie torfu	76,6%	12,3%	0,2%	5,7%	0,0%
produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	35,7%	6,2%	0,0%	2,3%	0,0%

Wyszczególnienie (sekcja, dział)	Pylice płuc	Trwały ubytek słuchu	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Zespół wibracyjny	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane wysiłkiem głosowym
produkcja metali	40,5%	19,0%	0,0%	4,3%	0,0%
produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	15,9%	34,1%	0,0%	0,0%	0,0%
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	0,0%	35,1%	0,0%	0,0%	0,0%
budownictwo	39,1%	19,1%	1,7%	8,7%	0,0%
transport lądowy; transport rurociągowy	12,5%	18,8%	25,0%	0,0%	0,0%
edukacja	0,1%	0,1%	0,4%	0,0%	98,4%
ochrona zdrowia i opieka społeczna	0,0%	0,0%	66,1%	1,3%	5,7%

W 2008 r. najwyższy współczynnik zapadalności na choroby zawodowe odnotowano w **województwach**: lubelskim – 75,5 (w 2007 r. – 73,1), śląskim – 66,3 (68,4), podlaskim – 60,7 (45,9), świętokrzyskim – 53,5 (66,5), małopolskim – 48,4 (60,7) i dolnośląskim – 45,5 (32,5). Natomiast najniższy współczynnik zachorowalności miało województwo mazowieckie – 10,8 (14,1).

Szczegółowe dane statystyczne dot. chorób zawodowych – wg jednostek chorobowych – zawiera załącznik 6.

3. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe w rolnictwie indywidualnym

W 2008 r., według danych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, **rolnicy zgłosili** do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS 27 722 zdarzenia wypadkowe, tj. o 1 641 (o 5,6%) mniej niż w roku 2007.

Za wypadki przy pracy rolniczej uznano 25 899 zdarzeń, czyli o 2 214 (o 7,8%) mniej niż w roku poprzednim. Odszkodowania zostały wypłacone z tytułu 17 956 wypadków (w 2007 r. – 18 723). Wskaźnik wypadkowości^e wśród rolników spadł do poziomu 11,3 (w 2007 r. wynosił 11,6). Pomimo systematycznego zmniejszania się wskaźnika nadal **przekracza on wskaźnik wypadkowości dla kraju.**

W roku sprawozdawczym **odnotowano w rolnictwie indywidualnym 95 śmiertelnych ofiar wypadków przy pracy** (94 ofiary w 2007 r.). Wskaźnik wypadkowości^e tych zdarzeń nie zmienił się od zeszłego roku i wyniósł 0,06.

Najwięcej wypadków śmiertelnych wśród rolników to skutek przejechania, uderzenia lub pochwycenia

przez środki transportu w ruchu – 42,1% (40 zgonów), a w następnej kolejności – nagłe zachorowania (zawały serca, udary i wylewy krwi do mózgu) – 15,8% (15), pochwycenie lub uderzenie przez ruchome części maszyn 10,5% (10) oraz upadki (z drabin, dachów itp.) – 9,5% (9).

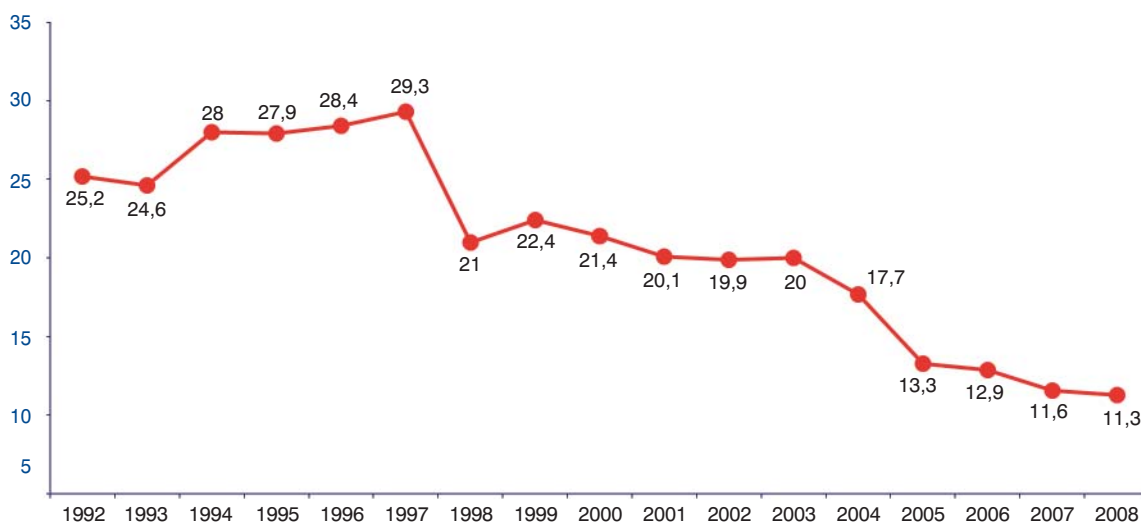
Jako źródło powtarzających się przyczyn wypadków należy wymienić:

- niewłaściwą organizację pracy;
- nieznaną zasad bezpiecznego obsługiwanie maszyn i urządzeń;
- brak lub stosowanie nieodpowiednich środków ochrony indywidualnej (m.in. obuwia i odzieży ochronnej, rękawic ochronnych, środków ochrony układu oddechowego);
- stosowanie przestarzałych technologii produkcji;
- użytkowanie maszyn, urządzeń oraz narzędzi, które nie spełniają wymogów bezpieczeństwa;
- nieznaną i nieprzestrzeganie przepisów kodeksu drogowego;
- nieporządek w obejściach gospodarczych, zły stan nawierzchni na podwórzach;
- pracę pod wpływem alkoholu, nieostrożność, pośpiech i rutynę.

Najwyższe wskaźniki wypadków przy pracy rolniczej odnotowano w następujących **województwach**: warmińsko-mazurskim – 15,9; lubelskim – 15,0; podlaskim – 13,8; kujawsko-pomorskim – 13,3 oraz wielkopolskim – 12,0. Najrzadziej ww. wypadki rejestrowano w województwie opolskim – 7,5; dolnośląskim – 8,7; małopolskim – 9,0 oraz w województwach lubuskim i śląskim – 9,2.

^e liczba poszkodowanych na 1 000 ubezpieczonych.

Wykres 73. Wypadki przy pracy rolniczej (liczba wypadków na 1 000 ubezpieczonych rolników)



Źródło: dane KRUS.

W 2008 r. KRUS przyznał rolnikom **130 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową** (w 2007 r. – 105). Dominującymi chorobami były choroby zakaźne (głównie borelioza), choroby ukła-

du oddechowego (astma oskrzelowa) oraz choroby skóry.

Najwięcej chorób zawodowych wystąpiło na terenie województwa podlaskiego (46), lubelskiego (33), warmińsko-mazurskiego (13) oraz mazowieckiego (10).